

Eşit, özgür, demokratik ve barış dolu bir dünya için ne yapılabilir?

Prof. Dr. Tanay Sıdkı Uyar
[EMO Enerji Komisyonu Üyesi]

İçinde yaşadığımız dünyada tüm insanlara düşen, tüm insan faaliyetlerini doğaya uyumlu olarak doğanın sunduğu yaşam çevresini özenle koruyarak sürdürmektir.

Doğanın bize sunduğu yaşam çevresine bakarsak, tek enerji kaynağının her sabah doğduğunu gördüğümüz, ısısı ve ışığıyla bize hayat veren ve akşam battığında hüznlendiğimiz güneş olduğunu görüyoruz.

Güneş ve dünyanın atmosferini saran sera gazı battaniyesi yaşam çevresini birlikte oluşturmakta ve hiç bıkmadan desteklemektedir. Küresel hapisanemiz içinde güneşin ışığı ve ısısı her bireye ayırım gözetmeden ulaşmakta, ulaştığı her konumda bireyleri özgürleştirmekte, onları diğer bireylerin kölesi olmaktan kurtarmakta ve tüm insanlar güneşin ısı ve ışığından savaşmadan ve diğer bireyleri öldürmeden yararlanabilmektedir.

Güneşin enerjisi atmosferin içinde su moleküllerini buharlaştırıp potansiyel enerjiye dönüşmekte ve içme suyu ve tarımsal sulama

için yağmur olarak tüm canlıların hizmetine sunmaktadır.

Suyla toprak arasına engel konulmadığı takdirde; fotosentez ile güneşin enerjisi kimyasal olarak biyokütle olarak depolanmaktadır.

Güneşin farklı hızlarla ısıtıp soğuttuğu kara ve denizlerin hareketlendirdiği havanın kinetik enerjisi de her an, her gün, her yıl tüm insanlığın emrine amadedir.

Atmosferi kendilerinin ve diğer canlıların yaşayabileceği bir şekilde korumak yerine insanlar dünyayı yaşanması olmaktan çıkaracak her türlü

etkinlikte bulunuyorlar. Örneğin kömür üretim ve tüketimi maden işçilerinin ölümüne, çıkarılan kömürün yakılması ile milyonlarca insanın kanser olmasına ve küresel ısınmaya neden olmaktadır.

Bu ise ekonomimizi fosil yakıtlardan kurtarmamızı ve karbonsuzlaştırmamızı ve yenilenebilir enerji kullanımına geçmemizi zorunlu kılmaktadır.

Yenilenebilir enerji, yani rüzgâr, güneş, jeotermal ve biyokütle enerjisi gidi olarak ucuz. Hem etrafı kirletmiyor, hem yakıt olarak kimseye bağımlı değilsin, hem de teknolojisi ucuz.

Merkez kapitalist ülkelerde yenilenebilir enerji Ar-Ge çalışmaları petrol krizinden sonra başlamış ve 1980'li yıllardan itibaren prototipler kurulmuş ve çok sayıda ülke fosil ve nükleer atık ısı santrallerinin yarattığı sorunlara çözüm olarak güneş, rüzgar, jeotermal ve biokütle kaynaklarından elektrik ve proses ısısı üreten teknolojileri çözümden yana olan karar vericilerin desteği ile yaygınlaştırmıştır.

1850'li yıllardan itibaren atmosferde kömür yakarak enerji üretimi nedeniyle tüm insanlık kanser vakalarını yaşamaya başlamış.

Yenilenebilir enerji, yani rüzgâr, güneş, jeotermal ve biyokütle enerjisi maliyetleri açısından ucuz. Hem etrafı kirletmiyor, hem yakıt olarak kimseye bağımlı değilsin, hem de teknolojisi ucuz. Toplumsal maliyetler hesaplanmadığı için kömürün ucuz olduğu sanılıyor.

Ülkemizin ekonomi, enerji ve ekolojik karar destek modeli acilen hazırlanıp uygulamaya sokulmalı ve ülke ekonomisinin gelişimi planlanmalı. Bu arada üyesi olmaya çalıştığımız AB standartlarına ve Kyoto gibi BM kararlarına uyum sağlayacak bir plan yapılmalıdır.

Serbest piyasa adı altında da, başka ülkelerde kullanılmayan standart dışı çöp enerji teknolojilerini ucuz diye kanser ilaçları ile birlikte ülkemize ithal etmezsek 2023 yılında Türkiye yenilenebilir enerjiye geçebilir. Kaynak ve teknoloji var. Karar vericinin sorundan değil, çözümden yana olması lazım sadece. Artık mümkün olduğunu söylemiyoruz, tek çözüm diyoruz.

Soma'da ölen işçiler çiftçiydi. Tarımı ortadan kaldırıncaya insanlar aç kalmamak için madene girdiler. Tabii ki tarımı destekleyeceksin, tabii ki yeşil işlere yönelteceksin bu insanları. Yenilenebilir enerji bunlardan biri. Yerin altındaki milyonlarca yıl önce oluşmuş fosili çıkarmak, çıkarırken insanların ölmesi, çıkmış malzeme yüzünden insanların kanser olması yerine binanızın üstüne koyduğunuz güneş panelini kullanarak elektrik üretmenin daha doğru ve anlamlı olduğunu çocuklar bile söyleyebilir.

1980'lerden beri yenilenebilir enerji konusunda teknoloji araştırmaları devam ediyor. Avrupa Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası (EBRD) kömür santrallerine kredi vermeyeceğini açıkladı. Almanya 2050'de yüzde 100 yenilenebilir enerjiye geçeceğini söylüyor. Bu hedefi de kolaylaştırmak için elinden gelen her şeyi yapıyor; nükleeri kapatma kararı aldı. Çin 2050'de yüzde 70-80

yenilenebilir enerjiye geçme hedefi koydu.

Dünyada da kullanım azaldığı için kömür fiyatları düştü ve tüm dünyaya daha ucuza satılıyor. O yüzden Türkiye'de ithal kömür kullanılıyor. Bir yandan yerli kömür de çok kullanılabilir gibi değil. Vatandaşa dağıtıyorlar ama dağıtmamak lazım. Yakıldığı zaman hastane masraflarımızı, yani toplumsal maliyeti artırıyor. En büyük hastaneleri yapmak zorunda kalıyorsunuz ya da dünyanın en iyi kanser tedavisinin yapıldığı ülke oluyorsunuz ki bunlar övünülecek şeyler değil.

NE YAPILMALI?

Öncelikle Türkiye'nin ekonomi-enerji-ekoloji karar destek sistemi kurularak tüm bölgelerde ve ülkede stratejik planlama yapılmalıdır.

Mevcut enerji planlaması ve politikaları; diğer ülkelerde terk edilen, sorunlu ve kirletici çöp teknolojilerle enerji üretiminin sürdürülmesi ile enerji sektörümüzün geleceğinin geçmişin kirli teknolojileri ile planlanması ve yürütülmesidir.

Fosil ve nükleer atık ısı santrallerinden uzak durulması, en kısa zamanda yüzde 100 yenilenebilir enerjiye geçiş için gerekli altyapının oluşturulması ve verimsiz ve kirli teknoloji ithalatının durdurulması gerekir.

Öncelikle AB standartları tüm yeni tesis ve planlamada esas alınmalı ve AB standardı altındaki hiçbir yeni yatırım veya uygulamaya izin verilmemelidir.

Yenilenebilir enerjiden dünyada sağlanan istihdam 6.5 milyon kişiye ulaşmıştır. Türkiye'de tüm kömür madenleri kapatılmalı, işçiler yeşil işlere yerleştirilmeli ve geçiş döneminin tüm masrafları kamu bütçesinden karşılanmalıdır. Fosil çağından yenilenebilir enerji çağına geçiş adil bir geçiş olmalı ve işçiler bu geçişin bedelini ödemediği yeşil işlere kavuşturulmalıdır.

Bu konuların TBMM'de konuşulmasını engelleyen seçim kanunu değiştirilmeli ve milletvekilleri özgürleştirilmelidir. Özgür olmayan milletvekillerinin aldığı kararlar hiçbir soruna çözüm olamamaktadır.

Karar vericiler geleceklerini sorunun sürmesi yerine çözümün yaygınlaştırılmasına bağımlı kılmalıdır.

Kamu özel sektörün ülkenin ve yurttaşların zararına işler yapmasını engelleme işlevine geri döndürülmeli yani kamu kamulaştırılmalıdır.